

A COVID-19 antigén gyorsteszték magyarországi piacon lefolytatott gyorsított ágazati vizsgálat

A közzétett jelentéstervezetre érkezett külső észrevételek összefoglalása

A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) a COVID-19 antigén gyorsteszték hazai piacon a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) eltérő alkalmazásáról szóló 406/2021. (VII. 8.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 1. §-a alapján indított gyorsított ágazati vizsgálatban elkészítette a vizsgálati jelentés tervezetét, és azt észrevételezés céljából 2022. január 24-én a honlapján közzétette.

A Korm. rendelet 1. § (8) bekezdése alapján az észrevételeket 2022. február 1. napjáig fogadta a GVH.

A fennálló észrevételezési idő alatt összesen négy, az ágazatban működő szereplő (patikákat, valamint gyógyszereszeket képviselő szakmai szervezetek, tanácsadó cég, gyógyszer-nagykereskedő és a hozzá kapcsolódó, patikai gyógyszerforgalmazásban érdekelt vállalkozás) nyújtotta be álláspontját a jelentéstervezettel kapcsolatban.

A Tpv. 43/E. § (4) bekezdése alapján a GVH az írásbeli észrevételekről készült összefoglalót, illetve az érintett piaci szereplőknek a jelentés tartalmára vonatkozó érdemi észrevételeit tartalmazó dokumentumokat – ha kéri – a jelentéssel egyidejűleg és azonos helyen hozza nyilvánosságra. Jelen összefoglaló e törvényi rendelkezés végrehajtásának céljából készült.

A GVH az ágazati vizsgálati jelentés véglegesítése során áttekintette az egyes beérkezett észrevételeket, és amennyiben ezekre tekintettel (a beszerzett információk egyenként és összességében elvégzett értékelése keretében) indokoltnak látta, módosításokat hajtott végre az észrevételezésre kiküldött jelentéstervezet szövegében.

Az alábbiakban a GVH a beérkezett észrevételeket együttesen, azok érdemi tartalmát összefoglalva mutatja be. **Az összefoglalók a véleményt beküldő piaci szereplők egyedi álláspontjait ismertetik.** Azokra a GVH jelen összefoglalóban csak a feltétlenül szükséges mértékben reflektál, abban az esetben, ha azt célszerűnek tartja. A GVH részletes álláspontját az ágazati vizsgálat eredményeit összegző jelentés végleges szövege tartalmazza.

A COVID-19 antigén gyorsteszték értékesítési pontjainak növelését célzó (1. számú) javaslatra érkezett észrevételek

Több piaci szereplő álláspontja szerint az értékesítési pontok számának növelése nem érné el a kívánt eredményt, az árak csökkenését, mivel piaci tapasztalatok szerint a fogyasztói ár meghatározásában nem az értékesítési pontok száma a döntő, hanem a forgalmazott eszközök beszerzési ára. Emellett kiemelik a szereplők, hogy álláspontjuk szerint a betegbiztonságot és a betegek megfelelő tájékoztatását az szolgálja, ha kizárólag gyógyszertárak és gyógyászati segédeszköz szaküzletek értékesíthetik az antigén gyorstesztéket, megfelelően képzett szakemberek révén. Álláspontjuk szerint ezen szempont fontosabb, mint a nagyobb számú

értékesítési pontok által esetlegesen elérhető minimálisan kedvezőbb ár. Véleményük szerint az értékesítési pontok számának növelése esetén sok esetben elmaradhatna a szakszerű egészségügyi tájékoztatás, amelyet pedig nem helyettesít a használati útmutató átadása vagy annak webshopban történő közzététele. Emiatt nőhetne a nem megfelelő célra vásárolt tesztek száma, a rossz használatból adódóan pedig a fals negatív eredmények száma is.

Ehhez kapcsolódóan az egyik észrevételt tevő kifejti, hogy a jelentés nemzetközi kitekintést tartalmazó részéből hiányzik azon következtetés levonása, hogy az áfa mértéke és az ingyenes állami tesztelés bizonyítható módon szoros összefüggésben áll a gyorstesztek végfogyasztói árszintjével, holott ezt a jelentéstervezetben is megtalálható empirikus bizonyítékok is szemléltetik. A GVH által feltárt nemzetközi helyzet alapján tehát nem bizonyított, hogy a gyorstesztek végfogyasztói ára Magyarországon érdemben magasabb lenne, mint más uniós tagállamokban, ami szintén nem indokolja az értékesítési pontok növelését.

Másrésről viszont volt olyan észrevételt tevő is, aki szerint a gyorsteszteket árusító kiskereskedők számának kiszélesítése jó megoldás lehet, mivel ily módon a gyógyszertárakra nagyobb versenynyomás helyezhető. Azonban ez az intézkedés csak akkor érheti el célját, ha időben nem korlátozott, mivel ellenkező esetben nem érné meg befektetni egyetlen vállalkozásnak sem abba, hogy pl. mindössze három hónapig értékesíthesse ezen termékeket.

Ugyanez a piaci szereplő – az értékesítési helyek bővítésével egyidejűleg – javasolja továbbá a kiszolgáló személyzet részére jelenleg kötelezően előírt szóbeli tájékoztatási kötelezettség eltörlését, mivel az nem várható el észszerűen minden kiskereskedőtől. Ehelyett a megfelelő tájékoztatás megtörténhet például a dobozban mellékelt leírások egyértelműsítésével és egységesítésével.

A COVID-19 antigén gyorstesztek hazai értékláncának rövidítését célzó (2. számú) javaslatra érkezett észrevételek

Az egyik észrevételt tevő szerint a jelentéstervezet állításával ellentétben nem létezik összefüggés az értéklánc hossza és a magas végfogyasztói árak között.

Egy másik észrevételt tevő szerint az, hogy egyes „fizikai árusítóhelyek”, gyógyszertárak gyakran nagykereskedőktől és nem közvetlenül az importőröktől szerzik be a tesztek, nem feltétlenül jelenti azt, hogy nem az optimális megoldást választják üzletvitelük során. Ennek számos oka lehet, például a megbízhatóság kérdése és az esetleges árendedmények más gyógyszerek beszerzése esetén. Véleménye szerint kétségbe vonható a jelentéstervezet javaslatából következő azon feltételezés is, miszerint az importőrök által alkalmazott árak versenykonformak, hiszen a jelentéstervezet szerint az importőrök bruttó árrese 100% körül volt a teljes vizsgált időszakban.

Az észrevételt tevő megjegyzi továbbá, hogy a beszerzési struktúrák optimális kialakítását a piaci szereplőkre érdemes bízni.

Ehhez kapcsolódóan egy harmadik piaci szereplő szerint a megfelelő ellátáshoz nélkülözhetetlen az ellátási lánc transzparenciája, a láncban résztvevő szereplők hatósági regisztrációja.

A hatósági ár – mint másodlagos eszköz – bevezetésével kapcsolatos (3. számú) javaslatra érkezett észrevételek

Az észrevételt tevők – egy kivételével – a hatósági ár bevezetése ellen foglaltak állást. Véleményük szerint a hatósági ár bevezetése az antigén gyorstesztek piacán nem szükséges, mert a jelenlegi piaci folyamatok alapján várhatóan egyébként is jelentős árcsökkenés fog bekövetkezni, sőt, erre utaló tendenciák már most is érzékelhetők. Megjegyzik továbbá, hogy a GVH a jelentéstervezet elkészítése során csak a 2021 novemberéig rendelkezésre álló piaci adatokat vehette figyelembe. Az azóta eltelt időben viszont hatósági beavatkozás nélkül is értékelhetően csökkentek az antigén gyorstesztek fogyasztói árai.

Kiemelésre került továbbá, hogy versenypolitikai és közgazdaságtani alapvetés, hogy a hatósági ár bevezetése semmilyen esetben sem kedvez a versenyviszonyoknak, hatékonyságvesztéshez vezet, csak legvégső esetben alkalmazható, akkor is súlyos piaci hiányosságra vonatkozó szilárd bizonyítékokon kell alapulnia. Meglátásuk szerint a gyorstesztek esetében nincs ilyen szempont, a hatósági ár bevezetése pedig nemcsak nem indokolt, de a kínálat szűküléséhez és áremelkedéshez vezet.

Ezzel szemben az egyik észrevételt tevő piaci szereplő véleménye szerint meghozható egy maximalizált fogyasztói ár az import beszerzési ár függvényében.

Egyéb javaslatok

Két észrevételt tevő vállalkozás is javasolta annak engedélyezését, hogy ideiglenes jelleggel a gyógyszertárak is forgalmazhassanak professzionális használatra szánt antigén gyorstesztek a lakosság számára, ezzel bővítve a forgalmazott diagnosztikai eszközök körét, s növelve a termékek közötti versenyt.

Emellett a piaci szereplők fontosnak tartják az állami szerepvállalás ösztönzését is, akár a gyorstesztek áfájának csökkentése, akár közvetlen állami vásárlás, illetve ingyenes tesztelési lehetőség biztosítása útján.

A GVH észrevételekhez fűzött rövid válaszai

Több piaci szereplő is javasolta a professzionális felhasználásra szánt antigén gyorstesztek lakosság részére történő értékesítésének engedélyezését. Álláspontjuk szerint ezzel bővülne a gyógyszertárakban kapható, önellenőrzésre szolgáló tesztek kínálata, és ez kedvezően hatna mind az árakra, mind a lakosság ellátására.

A GVH álláspontja szerint ugyanakkor napjainkban már kielégítő azon antigén gyorstesztek kínálata, amelyek megfelelő tanúsítási eljáráson estek át, és így értékesíthetők a lakosság számára is. Ezen termékek elérhetők a patikákban és a gyógyászati segédeszközöket offline vagy online értékesítő üzletekben is. A termékkör további bővítése nem feltétlenül eredményezné az árak csökkenését, viszont nagyobb eséllyel kerülne olyan gyorsteszt is lakossági felhasználásra, amelyet nem erre terveztek, így növekedhetnek a hibás tesztelés és/vagy értékelés okozta kockázatok.

A GVH-nak tudomása van arról, hogy számos EU tagállam folyamodott már a javasolt megoldáshoz korábban, azonban ezek az egyedi tagállami döntések a járványkezelés korábbi szakaszaiban születtek, amikor még elenyésző volt a lakosság számára is elérhető, önellenőrzésre szolgáló antigén gyors tesztek száma. Ez mára már megváltozott.

Másrészről viszont az értékesítési helyek számának bővítése olyan szereplők bevonását jelentené, akik különféle termékek értékesítését végzik, ezek egy része ráadásul nyomon követett és megfelelő tárolási hőmérsékletet igényel. Ezzel együtt továbbra is fogyasztói döntés függvénye lenne az, hogy mennyiben van igénye a vásárlóknak bővebb tájékoztatásra a tesztek használatához kapcsolódóan. Ennek függvényében minden fogyasztó eldönthetné, hogy milyen értékesítési csatornát választ az adott antigén gyors teszt beszerzéséhez. Ezt a lépést is több EU tagállam sikerrel meglépte már.